

J. KARNAUHHOVA

OLULISE ERINEVUSE
LIKVIDEERIMISEST
LINNA
JA MAA VAHEL

EESTI RIIKLIK KIRJASTUS
TALLINN 1953

A-19634

J. KARNAUHHOVA

OLULISE ERINEVUSE
LIKVIDEERIMISEST
LINNA JA MAA VAHEL

EESTI RIIKLIK KIRJASTUS
TALLINN 1953

Originaali tiitel:

Е. КАРНАУХОВА

О ликвидации существенного различия
между городом и деревней

TARTU ÜLIKOOLI
RAAMATUKOBU

Nõukogude rahvas, relvastatud J. V. Stalini teose «Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus» geniaalsete ideedega ja partei XIX kongressi otsustega, ehitab kommunistliku partei juhtimisel kindlalt kommunistlikku ühiskonda.

Seltsimees Stalini teoses «Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus» on igakülgset läbi uuritud ühiskondliku tootmise ja materiaalsete hüvede jaotamise seadused sotsialistlikus ühiskonnas, kindlaks määratud sotsialistliku majanduse arenemise teaduslikud alused, kätte näidatud sotsialismilt kommunismile järkjärgulise ülemineku teed.

Teiste seltsimees Stalini poolt valgustatud ülitähtsate küsimuste kõrval on selles teoses antud suure sotsiaalse probleemi, linna ja maa vahelise vastandlikkuse kaotamise probleemi teaduslik lahendus. Selles teoses on esmakordselt marksistlikus teaduses igakülgset läbi uuritud probleem olulise erinevuse likvideerimisest linna (tööstuse) ja maa (põllumajanduse) vahel, mis omab esmajärgulist tähtsust kommunismi ehitamisel.

KAPITALISM SÜVENDAB VASTANDLIKKUST LINNA JA MAA VAHEL

Vastandlikkus linna ja maa vahel tekkis kauges minevikus. Selle sünnitasid tootmisvahendite eraomandus, ühiskonna jagunemine vaenulikeks klassideks ja inimese poolt inimese ekspluateerimisega seotud ühiskondlik tööjaotus.

Juba «Saksa ideoloogias» märkisid Marx ja Engels, et vastandlikkus linna ja maa vahel tekkis ja süvenes koos antagonistliku klassiühiskonna tekkimise ja arenemisega. Kapitalismi perioodil see vastandlikkus pidevalt teravnes ja süvenes.

«Vastuolud tööstuse ja põllumajanduse vahel ei ole kapitalismi poolt üksnes kõrvaldatud, vaid vastupidi, neid laiendatakse ja süvendatakse tema poolt ikka rohkem»¹.

Just kapitalism oma mehhaniseeritud suurtööstusega rebib lõplikult puruks põllumajanduse sideme tööstusega.

«Linna eraldumine maast, vastuolu nende vahel ja maa ekspluateerimine linna poolt — need on areneva kapitalismi kõikjal esinevad kaaslased... Seepärast moodustab linna domineerimine maa üle (niihästi majanduslikult, poliitiliselt, intellektuaalselt kui ka igas muus suhtes) kõigi kaubatootmise ja kapitalismi maade, sealhulgas ka Venemaa ühise ja vältimatu nähtuse...»² Nii iseloomustas V. I. Lenin vastandlikkust linna ja maa vahel oma varasemates teostes. Teoses «Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus» käsitab J. V. Stalin seda probleemi kui Marxi ja Engelsi poolt juba ammu üles tõstetud küsimust, ja selgitab igakülgselt linna ja maa vahelise vastandlikkuse majanduslikku alust.

¹ V. I. Lenin, Teosed, 22. kd., lk. 81—82 (v. k.).

² V. I. Lenin, Teosed, 2. kd., Tallinn, 1949, lk. 197.

«Selle vastandlikkuse majanduslikuks aluseks on asjaolu,» ütleb seltsimees Stalin, «et kapitalismi tingimustes linn ekspluateerib maad, kogu tööstuse, kaubanduse ja krediidisüsteemi arenemise käik eksproprieerib talurahvast ning laostab suuremat osa maaelanikkonnast. Sellepärast tuleb kapitalismi tingimustes valitsevat linna ja maa vastandlikkust vaadelda kui huvide vastandlikkust. Sel pinnal on tekkinud maa vaenulik suhtumine linnasse ja üldse «linnainimestesse».¹ Linna ja maa vastandlikkus on klassihuvide vastandlikkus — ühelt poolt kapitalistliku ekspluataatorliku klassi, teiselt poolt ekspluateeritava töötava talurahva klassihuvide vastandlikkus.

Imperialismi ja eriti kapitalismi üldkriisi ajastul saavutas vastandlikkus linna ja maa vahel kõige suurema sügavuse ja teravuse. See on kaasaegse kapitalismi põhilise majandusseaduse toime paratamatu tulemus, mille peamised jooned ja nõuded, nagu näitab seltsimees Stalin, on «...maksimaalse kapitalistliku kasumi kindlustamine antud maa rahvastiku enamuse ekspluateerimise, laostamise ja pauperiseerimise teel, teiste maade, eriti mahajäänud maade rahvaste orjastamise ja süstemaatilise paljaksriisumise teel, lõpuks, sõdade ja rahvamajanduse militariseerimise teel, mida kasutatakse kõige kõrgemate kasumite kindlustamiseks».²

Maksimaalse kasumi kindlustamiseks tugevdab kaasaegne monopolistlik kapitalism maa ekspluateerimist kõige mitmekesisemates vormides. Monopolistid määravad kõrged hinnad tööstustoodetele ja madalad hinnad põllumajandussaadustele, nad laostavad talurahvast kõrgete maa-hindade abil, liigkasuga antava krediidi, orjastavate rendivormide ja sulastele makstava kerjusliku palga abil. Kapitalistlike maade talurahvas kannab maarendi ja maksude rasket koormat, mis on kolossaalselt kasvanud seoses majanduse militariseerimisega. Ekspluateerimise kapitalistlike meetodite kõrval säilitab või sünnitab imperialism kõikjal feodaal-pärisorjusliku ikke.

Kõige järsumas vormis avaldub vastandlikkuse süvenemine ja teravnemine linna ja maa vahel Ameerika Ühendriikides: farmeritele langev osa müüdavatel põllumajan-

¹ J. Stalin, Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus, Tallinn, 1953. lk. 55.

² Sealsamas, lk. 82—83.

dussaadustelt on tunduvalt vähem kui pool jaehinnast, real saadustel aga vähem kui 15—20%, ja ta väheneb aastast aastasse. Suurem osa põllumajanduskaupade hinnast läheb monopolistide tasku. Monopolid teenivad ennekuulmatult põllumajandussaaduste kokkuostu, töötlemise ja müügi pealt. Nii suurenes Ameerika Ühendriikides nelja suurima lihamonopoli kasum 1947. aastal võrreldes 1939. aastaga 355%, kolme suurema jahuveskimonopoli kasum aga kasvas 1941.—1947. a. 222%.

Farmerite võlad on Ameerika Ühendriikides kasvanud 7,6 miljardilt dollarilt 1946. a. 12,0 miljardile dollarile 1951. a. Maarent kasvas 1080 miljonilt dollarilt 1938. a. 2915 miljonile dollarile 1950. a., s. o. 2,7 korda. Maahind, mis on kapitaliseeritud maarent, annab suurmaavaldajatele ja monopolistidele võimaluse pista taskusse miljonilisi ja miljardilisi sissetulekuid. Maahinna indeks ühe aakri eest suurenes 85-lt 1938. aastal 193-le 1951. aastal, s. o. 2,3 korda.

Kõige selle tagajärjel kapitalistlike maade talurahvas massiliselt laostub ja vaesub. Näiteks Ameerika Ühendriikides ainult 1945. aastast kuni 1950. aastani laostus ja kadus 713 000 farmimajandit. Puuvillarajoonides moodustavad rentnikud-pooleteramehed 60—65% farmerite koguarvust. Ameerika Ühendriikides kasvab pidevalt farmerite arv, kes töötavad väljapoole oma majandit 100 ja rohkem päeva aastas, mis on näha järgmistest andmetest:

1934. a. töötasid väljapoole rohkem kui 100 päeva aastas	760,8	tuhat	farmerit,
1944. a. töötasid	1.079,1	„	farmerit,
1949. a. töötasid	1.265,0	„	farmerit.

Pidevalt laostub Prantsusmaa, Itaalia ja teiste maršaliseeritud maade talurahvas.

Prantsusmaa põllumajanduse languse tagajärjel kasvas väike- ja kesktalupoegade viletsus: nende osa rahvatulust vähenes 23,8%-lt 1938. aastal 17,7%-le 1951. aastal ega ületa 15%-ti 1952. aastal.

Sitsiilia põllutöölised harivad mõisnike maid kõblaga; vahetevahel kohtab talupoega puujuurest tehtud adraga. See primitiivne maaharimine kõpla ja puuadraga, põllutöölise raske töö maksab mõisnikule vähem kui osta kallihinnalisi traktoreid ja põllumajanduslikke masinaid. Itaalia talu-

pojad, kes harivad mõisnikult renditud pisikest maalappi, on sisuliselt mõisniku pärisorjad; nad on seotud mõisnikuga mitmesuguste orjalike võlakohustustega ja on sunnitud andma neile poole oma saagist.

Veel rohkem riisutakse talurahvast asumaades ja sõltuvates riikides, mis on muudetud monopolide agraartooraineripatsiteks. Miljonid India, Indoneesia, Pakistani, Malaia, Filipiinide, Kesk- ja Lähis-Ida, Aafrika ja Ladina-Ameerika maade vaesunud talupojad nälgivad järjekindlalt, kannatavad uskumatu vaesuse käes, nõrkevad kahekordse ikke — välismaiste imperialistide ja kodumaiste ekspluataatorite ikke all. Indias on inglaste ja india mõisnike kätte koondatud kaks kolmandikku kogu haritavast maast, Indias moodustavad maaelanikkonna põhimassi maata või peaaegu maata talupojad. Mõningates India rajoonides ulatub põllutöölise arv pooleni kõigist inimestest, kes tegutsevad põllumajanduses. Lõuna-Aafrika Liidus omavad 80% kohalikust elanikkonnast mitte rohkem kui 8% maast. Maata talupoegade arv Ladina-Ameerika riikides küündis 1940. aastal 70—98%-le kõigist talupoegadest. Tšiilis valdasid 64% väikefarmerit ainult 2,2% maa üldpinnast.

Vastandlikkus linna ja maa vahel teravneb kapitalismi tingimustes tootlike jõudude mitteratsionaalse paigutuse tõttu riigis kui ka riikide vahel. Kapitalism lõi uue rahvusvahelise tööjaotuse ja muutis maakera ühed osad esijoones tööstuslikeks, teised — agraarseteks. Imperialism lõhestas maailma maailmalinnaks — metropolideks — ja maailmakülaks — asumaadeks; riikides endas toimus loomuvastane jaotus tööstus- ja agraarrajoonideks.

Vastandlikkus linna ja maa vahel leiab oma väljenduse selles, et kapitalismi tingimustes jääb põllumajandus tootlike jõudude arengutaseme poolest tõsiselt maha tööstusest.

«Põllumajandus,» märgib V. I. Lenin, «jääb oma arenemises maha tööstusest — nähtus, mis on omane kõigile kapitalistlikele maadele ja mis on erinevate rahvamajandusharude vahelise proportsionaalsuse rikkumise, kriiside ja kalliduse üks sügavamaid põhjusi.»¹

Põllumajanduse määratu suur mahajäämus kapitalismi tingimustes väljendub tööstuse ja põllumajanduse äärmi-

¹ V. I. Lenin, Teosed, 22. kd., lk. 80 (v. k.).

selt ebaühtlases arenemises, põllumajanduse ja temas toimuva tehnilise progressi väga aeglasest arenemistempos, võrreldes tööstusega. Tootlike jõudude ja tootmistehnika arenemistaseme poolest on kapitalistlike maade põllumajandus palju madalamal arenemistasemel kui tööstus. V. I. Lenin, analüüsides kapitalistlikku põllumajandust, näitas, et põllumajandus asub veel manufaktuuri-staadiumis, et temas puudub veel ühtne tootmismehhanismiga seotud masinate süsteem, esineb madalam energiaga varustus, et põllumajanduses on tööviljakus madalam kui tööstuses. Põllumajanduse mahajäämus väljendub samuti ka selles, et põllumajanduslikud ettevõtted on kapitalismi tingimustes arvulisemad ja väiksemad kui tööstuses. V. I. Lenin kirjutas selle küsimuse kohta järgmist: «Põllumajanduses on ettevõtted rohkem arvulisemad ja väiksemad. Selles väljendubki see mahajäämus, killustatus, laialivalgusus.»¹ Põllumajanduses säilib määratu suur väiketalumajandite ülekaal, mis oma põhimassis ei ole suutelised laiendatud taastootmiseks, on võimetud kasutama tehnikat ja agrokultuuri.

Kuid see väiketalumajapidamine ei ole enam ka endine patriarhaalne talumajapidamine. See on majandus, kus ülekaalus on palgalised põllutöölised hingemaaga. Nad on sünnitatud kapitalismi poolt, nad on tuhandete niitidega seotud kapitalistliku suurmajandusega, kes neid ekspluaateerib kõige mitmekesisemates vormides.

Kapitalism surub välja väikemajapidamise, laostades selle, muutes talupojad sulasteks, kuid samal ajal väikemajapidamine sünnib uuesti: kapitalistid, selleks et varustada ennast odava tööjõuga, varustavad sulaseid väikeste maalappidega, seovad neid oma majandi külge. Ja niikaua kui eksisteerib kodanlik kord, on kapitalistlik põllumajandus sunnitud keerlema kontsentratsiooni ja killustatuse nõiaringsis.

Kapitalismi ideoloogid püüavad seletada väiketalumajapidamise säilimist tema «püsivusega», sellega, et väiketalu poeg on vastupidav, kannatlik, valmis taluma igasuguseid raskusi, et aga ainult säilitada oma maalapikest. «Pole raske mõista,» märgib seltsimees Stalin, «et niisugune «püsivus» on halvem igast püsimatusest. Pole raske mõista, et sellel antimarksistlikul teorial on ainult üks eesmärk:

¹ V. I. Lenin, Teosed, 22. kd., lk. 80 (v. k.).

väiketalupoegade miljonilisi hulki laostava kapitalistliku korra ülistamine ja kindlustamine.»¹

Kodanlikud ideoloogid on väitnud ja väidavad, et põllumajanduse mahajäämus tööstusest on tingitud looduslikest tingimustest, et ta on «langeva viljakuse seaduse» toime tulemus, rahvahulkade vaesus aga on tingitud sellest, et elanikkonna kasv ületavat põllumaa viljakuse ja toiduainete võimaliku kasvu. Marksism paljastas juba ammu need pettusele rajatud maltuslikud «teooriad» ja tõendas, et põllumajanduse ja maa mahajäämus on kapitalistlike suhete produkt. Lenin kirjutab, et ««langeva viljakuse tuntud seadus» on vana kodanlik rämps, mida võhikud ja kodanluse palgalised õpetlased kasutavad selleks, et õigustada kapitalismi», et «Marx lükkas ammu ümber selle «seaduse», mis veeretab süü loodusele... kuna tegelikult on aga süüdi kapitalistlik ühiskonna korraldus.»²

Põllumajanduse tööstusest üha süveneva mahajäämuse peapõhjus peitub kapitalistlikus tootmisviisis. Kapitalismi klassi-antagonistlik loomus seab alalõpmata piirid põllumajanduse arenemisprotsessile.

Põllumajanduse mahajäämuses avaldub kõige täielikumalt ja sügavamalt kapitalismile omane ebaühtlase arenemise seaduse toime. Kapitalismi sisemistest vastuoludest tingitud tootlike jõudude äärmiselt ebaühtlane areng kapitalismi tingimustes väljendub tootmise ja tarbimise järsus mittevastavuses. Põllumajandus toodab peaaesjalikult tarbimisesemeid ja tooraineid tööstuslike tarbekaupade tootmiseks. Seetõttu sõltuvad tema arenemise tempo ja ulatus kapitalismi tingimustes vahetult üha vähenevast maksuvõimelisest nõudmisest, mida põhjustab töörahhulkade absoluutne ja relatiivne vaesumine.

Seega on kapitalismi seaduste tulemuseks põllumajanduse paratamatu, üha suurenev mahajäämus tööstusest sedamööda, kuidas areneb kapitalism. Selle mahajäämuse tagajärjel on kapitali orgaaniline struktuur põllumajanduses palju madalam kui tööstuses.

«On arusaadav, et kui kapitalism oleks võinud arendada põllumajandust, mis nüüd kõikjal tööstusest kohutavalt maha on jäänud, kui ta oleks võinud tõsta rahvahulkade

¹ J. V. Stalin, Teosed, 12. kd., Tallinn, 1952, lk. 145—146.

² V. I. Lenin, Teosed, 18. kd., Tallinn, 1953, lk. 336.

elatustaset, kes tehnika peadpöörítavast progressist hoolimata jäävad kõikjal poolnäljaseks ja kerjuslikuks, siis ei oleks saanud kapitali üliküllusest juttugi olla... Siis aga kapitalism ei oleks kapitalism, sest nii arenemise ebaühtlus kui ka hulkade poolnäljane elatustase on selle tootmisviisi põhilisi ja paratamatuid tingimusi ja eeldusi.»¹

Põllunduse mahajäämuse üheks tähtsaimaks põhjuseks on kahe, tööstuses tundmatu monopoli olemasolu põllumajanduses, ... need on maa eraomanduse monopol ja maa kapitalistliku majandamise monopol, millede majanduslikuks väljenduseks on maarent. Kapitalism modifitseeris maa eraomanduse, muutis maa kaubaks. Monopolistid-maavaldajad ja nendega seotud finantskapitali magnaadid pistavad oma taskutesse määratu suure tribuudi pidevalt ja ülemäära kasvava — absoluutse ja diferentsiaalse — maarendi näol, tõmmates kapitalid ära tootlikust rakendamisest põllumajanduses. Põllumajandustehnika mahajäämuse tulemusel on energiavarustus ja tööviljakus põllumajanduses tunduvalt madalamad.

Kapitalismi seaduste poolt sünnitatud põllumajanduse erakordset mahajäämust süvendavad veelgi rohkearvulised pärisorjuslikud igandid, mis pidurdavad põllumajanduse arengut ja mõjutavad kogu tema arenemiskäiku.

Kapitalismi üldkriisi tingimustes on veelgi tugevnenud põllumajanduse tootlike jõudude langus, tema degradeerumine, süveneb üha enam kuristik linna ja maa vahel.

Tootmise anarhia ja konkurentsi, maksimaalse kasumi ja rendi seadused tõukavad vankumatult röövmajandamise teele. Maa röövkasutamine viib ta viljakuse hävitamisele. Nii näiteks kannatavad Ameerika Ühendriikides 67% kõlvikuid erosiooni all.

Monopolistliku kapitali valitsemine Ameerika Ühendriikides on põllumajanduse viinud degradatsioonile: 1951. a. vähenes Ameerika Ühendriikides nisu ja maisi külvipind 1937. a. võrreldes 5,8 miljoni hektaari võrra; nisusaak langeb 1947. aastast alates pidevalt ja vähenes 1950. aastaks 30 miljoni tonni võrra; puuvilla külvipind vähenes 1950. a. võrreldes 1937. a. peaaegu kahekordselt. Vähem kui neljandik farmimajandeid omavad traktoreid;

¹ V. I. Lenin, Imperialism kui kapitalismi kõrgeim staadium, Tallinn, 1949, lk. 55.

Ameerika Ühendriikide põllumajanduses domineerib inimtöö.

Mitmesuguste plaanide abil hävitavad Ameerika Ühendriigid Lääne-Euroopa põllumajanduse tootlikke jõudusid. Põhiliste teraviljakultuuride külvipind vähenes Prantsusmaal 1950. a., võrreldes 1934. — 1938. a. keskmisega, 20% võrra, Austrias — 23% võrra, Lääne-Saksamaal — 18% võrra. Maršaliseeritud maades vähenes lihatoodang sama ajavahemiku jooksul 13,3% võrra.

Kogu kapitalistlikus maailmas on nelja tähtsama teraviljakultuuri (nisu, rukki, maisi, riisi) tootmine, võttes aluseks 1949.—1951. a. keskmise, vähenenud võrreldes 1934.—1938. a. keskmisega külvipinna osas 22,8%, saagi osas aga 18,1% võrra.

	1934.— 1938. a.	1949.— 1951. a.	1949.—1951. a. protsentides võrreldes 1934.—1938. a.
Külvipind (nisu, rukis, mais, riis)	314,5	242,7	77,2
Kogusaak (milj. tonni)	411,1	336,6	81,9

Vaatamata sellele, et miljonid inimesed kapitalistlikes maades nälgivad, jäävad suured maamassiivid üles harimata. Nii on Lõuna-Itaalias sööti jäetud üle kahe miljoni hektaari maad, samal ajal aga ei ole üle miljonil talupojal jalatäitki maad. Brasiilias on kultiveeritud ainult 1,6% maapinnast, Mehhikos — 3,4%, Argentiinas — 9,4%, Uruguais — 5%.

Maaeraomandi monopol kisub maahindade ja maarendi kaudu ära tohutuid summasid suurmaaomanike klassi parasiitlikuks tarbimiseks ja samaaegselt kõrvaldab suured maamassiivid käibest. Kõik see näitab veel kord imperialismi ideoloogide poolt laialdaselt propageeritud maltuslike maakera ülerahvastuse inimsööjalike «teooriate» valelikkust, «teooriate», mis kutsuvad üles inimeste massilisele hävitamisele.

Kapitalismi tingimustes süveneb üha enam linna ja maa vaheline kuristik kultuuri valdkonnas. Maaelanikkonna hulgad on eemale tõrjutud linnakultuuri saavutustest, viirelevad pimeduses ja harimatuses, nendele on osaks saanud, nagu märkis K. Marx, külaelu idiotism.

Halastamatult ekspluateeritav asumaade talurahvas, kes tegelikult on asetatud orjade seisundisse, on muutunud võimsaks jõuks rahvuslikus vabadusvõitluses, mis

pärast teist maailmasõda on võtnud määratu suure ulatuse. Üha enam tugevneb kapitalistlikes maades proletariaadi ja töötava talurahva liit. Selle liidu majanduslikuks aluseks on nende huvide ühtsus, see, et «... talupoegade ekspluateerimine erineb tööstusproletariaadi ekspluateerimisest ainult vormilt. Ekspluateerija on üks ja seesama: k a p i t a l».¹

Kapitalistlike maade ja asumaade rõhutud ja paljaks röövitud paljumiljonilised talurahvahulgad saavad järjest paremini aru, et ainult tööliklassi juhtimisel, otsustavas võitluses mõisnike ja kapitalistide vastu vabanevad nad vaesusest ja näljast, kultuuritusest ja poliitilisest õigusetusest.

Talurahva kaasatõmbamine proletariaadi poolele omab määratu suure tähtsuse revolutsiooni võidu tagamisel ja kindlustamisel. Marx ja Engels rõhutasid korduvalt, et võimu vallutamiseks peab proletariaadi partei minema linnast maale, peab muutuma tugevaks külas.

Marx näitas, et ainult proletariaadi ja talurahva ühise revolutsioonilise väljaastumise korral «... proletaarne revolutsioon saab koori, milleta tema soololaul muutub luigelauluks kõigis talurahvanatsioonides»². Hinnates revolutsioonilist olukorda Saksamaal 1848. a. revolutsiooni kogemuste põhjal, kirjutas Marx möödunud sajandi keskpaiku: «Kogu üritus Saksamaal on sõltuv sellest, kas on võimalik toetada proletaarset revolutsiooni talurahvasõja teise väljaandega.»³

Uut tüüpi partei loojad Lenin ja Stalin käsitasid alati revolutsioonilist tööd külas kui tähtsaimat löiku proletariaadi üldises võitluses revolutsiooni võidu eest ja nägid Lääne-Euroopa sotsiaaldemokraatlike parteide nõrkust selles, et nad sellist tööd ei teinud ja selliseid ülesandeid ei püstitanud. Lenin ja Stalin pidasid revolutsiooni ürituse otseseks reetmiseks halvustavat suhtumist talurahvasse, tema ignoreerimist, taotlust käsitada talurahvast kui proletariaadile vaenulikku jõudu, missugune vaade oli omane reaktsioonilistele trotskismi, kautskismi ja teistele oportunistlikele vooludele.

¹ K. Marx, Klassivõitlus Prantsusmaal aastail 1848—1950, Tallinn, 1951, lk. 113.

² K. Marx, Louis Bonaparte'i kaheksateistkümnes brümäär, Tallinn, 1952, lk. 111.

³ K. Marx ja F. Engels, Teosed, XIII kd., lk. 139 (v. k.).

Seltsimees Stalin õpetab, et talurahvaküsimus kui proletariaadi liitlase küsimus tema võitluses võimu pärast on proletariaadi diktatuurist tuletatud küsimus, ja omab seetõttu kõige aktuaalsemat tähtsust.

SOTSIALISM LIKVIDEERIS VASTANDLIKKUSE LINNA JA MAA VAHEL

Marksismi klassikud nägid ette juba palju aastaid enne Suurt Sotsialistlikku Oktoobrirevolutsiooni, et «ainult kapitali langus võib talupoega tõsta, ainult kapitalismivastane, proletaarne valitsus võib lõpetada tema majandusliku viletsuse ja ühiskondliku degradatsiooni».¹

«Kapitali» esimese köite XIII peatükis näitab Marx, et kapitalism mitte üksnes viib lõpule põllumajanduse ja tööstuse vahelise liidu purustamise, vaid loob samuti kapitalistliku tootmisviisi rüpes uue, kõrgema sünteesi — põllumajanduse ja tööstuse liidu materiaalsed eeldused.

Linna ja maa vahelise vastandlikkuse — selle suure sotsiaalse probleemi — kaotamine on muutunud Lenini-Stalini partei programmiliseks nõudmiseks. VKP(b) programmi projektis kirjutas V. I. Lenin 1919. a.:

«Silmas pidades, et vastandlikkus linna ja maa vahel on küla majandusliku ja kultuurilise mahajäämuse üks kõige sügavamaid aluseid, nii sügava kriisi ajastul aga, nagu seda on praegune, seab see vastandlikkus nii linna kui ka küla otsese degenerereerumise ja hukkumise hädahoju ette, VKP näeb selle vastandlikkuse hävitamises kommunistliku ülesehitustöö üht põhilist ülesannet ja peab ülalnimetatud abinõude kõrval vajalikuks laialdaselt ja plaanikindlalt kaasa tõmmata tööstustöölisi kommunistlikule ülesehitustööle põllumajanduses...»²

Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni tulemusel teostati NSV Liidus kogu maa natsionaliseerimine, mõisa-, kroonu- ja kloostri- ja maade konfiskeerimine, hävitati maa

¹ K. Marx, Klassivõitlus Prantsusmaal aastail 1848—1850, lk. 113—114.

² V. I. Lenin, Teosed, 29. kd., lk. 119—120 (v. k.).

eraomandus ja absoluutne rent — üks tähtsamaid põllumajanduse mähajäämuse põhjusi tööstusest kapitali tingimustes. Talurahvas vabanes raha- ja naturaarendi maksmisest mõisnikele, aga samuti iga-aastasest maa ostmise kuludest.

Suur Sotsialistlik Oktoobrirevolutsioon ja tema poolt teostatud agrarised ümberkujundused olid esimeseks revolutsiooniliseks sammuks sajandeid kestnud linna ja maa vahelise vastandlikkuse likvideerimiseks; revolutsiooni tagajärjel hävitati küla ekspluateerimine linna poolt. Kuid sajandeid kestnud vastandlikkust ei saadud hävitada ühe korraga. Sotsialistlik tööstus oli veel nõrgalt arenenud ega suutnud osutada vajalikku materiaalist abi talurahvale tema majapidamise ümberkorraldamisel, kapitalistlike, ekspluataatorlike elementide likvideerimisel külas. Maal jäi püsima väiketalumajandus, mis oli kapitalismi toidubaasiks. Ehkki talurahvas oma seisundi poolest oli mitesotsialistlik, siiski — olles sajandeid ekspluateeritud mõisnike, kodanluse, liigkasuvõtjate ja kaupmeeste poolt — oli ta eluliselt huvitatud igasugusest ekspluateerimisest vabanemisest. Sellel alusel kujunes välja töötava taluraha ja töölisklassi põhiliste huvide ühtsus sotsialismi ülesehitamise ürituses.

Maa industrialiseerimine kindlustas külas uute tootlike jõudude tekkimise. «On tarvilik,» märkis seltsimees Stalin 1925. aastal, «küla maksimaalne varustamine traktoritega kui põllumajanduse tehnilise revolutsioneerimise vahend ja kui abinõu tehnilise kultuuri kollete loomiseks maal. Lõpuks on tarvis läbi viia elektrifitseerimise plaan kui abinõu küla lähendamiseks linnale ja nende vahelise vastuolu kaotamiseks.»¹

Leninliku kooperasiplaani edukas elluviimine valmistas talurahvast ette suurimale revolutsioonilisele pöördele külas — sotsialistliku tootmisviisi loomisele eraomandusele rajatud väiketalumajapidamise asemele. Sotsialistlik linn viis küla, väiketalumajapidamise enda järel mööda sotsialistliku ümberkujundamise teed, aidates talurahvast igati masinatega, traktoritega, rahanduslikult, kaadriga jne., rajades kolhoose ja sovhoose. Partei juhtimisel Nõukogude valitsuse suure abiga teostati maal 8—10 aasta

¹ J. V. Stalin, Teosed, 7. kd., Tallinn, 1949, lk. 151.

jooksul üleminek kodanlikult üksiktalumajanduslikult korralt sotsialistlikule kolhoosikorrale.

Juba 1929. a. detsembris, täieliku kollektiviseerimise algul, märkis seltsimees Stalin agraarlaste-marksistide konverentsil peetud kuulsas kõnes, et seoses kolhoosiliikumise kasvuga asetub linna ja maa vahekordade küsimus uuele pinnale, et vastandlikkus linna ja maa vahel hakkab kiires tempos kaduma.

Põllumajanduse kollektiviseerimine avas nõukogude talurahvale tee kultuursele ja jõukale elule. Nõukogude talurahvas sai tänu sotsialistliku riigi poolt osutatud abile määratu suuri materiaalseid hüvesid. Mõisnike ja kulakluse likvideerimine vabastas talupojad ekspluateerimisest. Nõukogude riik andis kolhoosidele nende valduses oleva maa tasuta põliseks kasutamiseks. Esmaklassiliste traktorite ja teiste masinatega varustatud traktorijaamad teevad kõik põhilised ja tähtsamad tööd kolhoosides. Riik eraldab suuri summasid kolhoosiküla kultuuri arendamiseks, haridusele, tervishoiule jne. Sotsialistliku linna poolt nõukogude külale osutatava suure abi tulemusel on töölisklassi ja talurahva liit veelgi tugevnenud, on muutunud nendevaheliseks kindlaks vankumatuks sõpruseks. Töölisklassi ja talurahva huvid on ühel ühisel joonel — sotsialistliku korra tugevdamise ja kommunismi võidu joonel.

Kolhoosikorra võit NSV Liidus tähendas vanade, kapitalistlike tootmissuhete asendamist külas uute, kollektivistlike tootmissuhetega. See kindlustas meie põllumajanduse tootlike jõudude kolossaalse arenemise, talurahva materiaalse heaolu ja kultuuri ennenägematu tõusu. Alaliseks likvideeriti põllumajanduses sajanditepikkune mahaäämus, talurahva vaesus ja laostumine.

NSV Liidu põllumajandus on maailmas suurim ja tehniliselt kõige paremini varustatud. Endise 24—25 miljoni laialipillatud talumajandi asemel, mis eksisteerisid meie maal enne kollektiviseerimist, on NSV Liidus praegu 97 000 suurt kolhoosi. Neid teenindab 8939 traktorijaama. 1952. a. tegid traktorijaamad kolhoosides kolm neljandikku põhilistest põllutöödest, peaaegu kogu künni- ja 80% külvitöödest; teravilja koristamine kombainidega moodustas 70%; suhkrupeedi koristamisest on üle kahe kolmandiku mehhaniseeritud. Enne sõda teostasid traktorijaamad kolhoosides töid 90-nes tööliigis, 1950. a. aga juba 170-nes.

Mehhaniseerimine kergendas kolhoosnike tööd, tõstis selle viljakust, vabastas kolhooside tööjõu-ressursid kolhoosimajanduse igakülgseks arendamiseks ja sotsialistliku tööstuse arendamiseks, kuhu kolhoosid organiseeritud korras suunavad tööjõudu.

Kolhooside materiaalse ja tehnilise baasi tugevdamisel etendab määratu suurt osa põllumajanduse elektrifitseerimine. V. I. Lenin rõhutas eriti elektrifitseerimise ja täiuslike transpordivahendite tähtsust vastandlikkuse kaotamisel linna ja maa vahel. Küla elektrifitseerimise arendamine võtab üha suurema ulatuse. 1950. a. lõpuks oli maa-elektrijaamade võimsus suurenenud 1940. a. võrreldes peaaegu kolmekordselt. Üha rohkem tungib elektrienergia kolhoositootmisse, tunduvalt on suurenenud elektrienergia kasutamine kolhooside varustamisel veega, söötade ettevalmistamisel, lehmade lüpsmisel, lammaste pügamisel.

Sotsialistlik põllumajandus on kvalitatiivselt teiseks, produktiivsemaks muutunud, ta annab järjest rohkem kaubatoodangut. 1952. a. moodustas teravilja kogusaak 8 miljardit puuda 4—5 miljardi puuda asemel enne revolutsiooni. Lõplikult ja jäädavalt on lahendatud teravilja probleem. 1951. aastal ületas toorpuuvilla kogutoodang 1940. aasta taseme 46 protsendi võrra ja revolutsioonieelse taseme rohkem kui viis korda.

Pidevalt kasvab kolhoosides ühisloomakasvatus. Nüüd on kolhooside loomakasvatus koos sovhooside loomakasvatusega muutunud valitsevaks nii loomade üldarvu erikaalu kui ka loomakasvatussaaduste tootmise poolest. 1945. a. juulist 1952. a. juulini on veiste arv suurenenud 13,4 miljoni veise võrra, lammaste arv — 41,8 miljoni lamba võrra, sigade arv — 21,2 miljoni sea ja hobuste arv — 5,6 miljoni hobuse võrra.

Kolhoosikorra arendamisel tehtud edusammud löid tingimused veel suuremate ülesannete lahendamiseks põllumajanduses. Viieaastakul saavutatakse sotsialistliku põllumajanduse uus võimas tõus: teravilja tootmine kasvab 40—50%, toorpuuvilla — 55—65%, linakiu — 40—50%, suhkrpeedi — 65—70%, veiste arv — 18—20%, lammaste arv — 60—62%, sigade arv — 45—50%, liha ja rasva tootmine kasvab 80—90%, piimatoodang — 45—50%, villatoodang — 2—2,5 korda, munade toodang — 6—7 korda.

«Meie revolutsioon on ainus, mis ei piirdunud kapita-

lismi ahelate purustamise ja rahvale vabaduse andmisega,» ütles seltsimees Stalin esimesel üleliidulisel stahhaanovlaste nõupidamisel peetud kõnes, «vaid on jõudnud anda rahvale ka materiaalsed tingimused jõukaks eluks. Selles on meie revolutsiooni jõud.»¹

Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni ja kolhoosikorra võit on jäädavalt hävitanud kulakuorjuse, viletsuse ja vaesuse külas. Pidevalt paraneb kolhoositalurahva materiaalne heaolu. Talupoegade reaaltulud (arvestades ühe töötava talupoja kohta), olid 1951. aastal 1940. aasta tasemest kõrgemad umbes 60% võrra. 1952. aastal suurenesid nad veel 8% võrra. Viienda viisaastaku jooksul suurenevad talupoegade tulud vähemalt 40% võrra.

Kolhoosikülas on võrsunud rohkearvuline kvalifitseeritud kaader. 1940. a. töötasid kolhoosides üle 300 000 agrotehniku, maamõõtja, zootehniku, loomaarsti ja velskri, üle 800 000 traktori-, põllundus- ja loomakasvatusebrigadiiri, ligikaudu 1 miljon traktoristi ja kombainerit, üle 600 000 farmijuhataja ja miljoneid teisi kvalifitseeritud töötajaid, kes pidevalt täiendavad oma kvalifikatsiooni.

Ainuüksi 1950.—1951. õppeaastal õppis agrotehnilistel kursustel 2 540 000 kolhoosnikut. Naine on muutunud kolhoosides suureks jõuks. Kolhoosiliikumine edutas juhtivatele ametikohtadele terve rea suurepäraseid ja andekaid naisi.

Põhjalikult on muutunud nõukogude küla kultuuriline pale. Õppijate üldarv kõigis õppeasutustes tõusis maal 1951.—1952. aastal 29 miljonile inimesele 6,1 miljoni koolis õppija asemel revolutsioonieelsel ajal. 1. jaanuaril 1952. a. oli maal 350 000 kultuurhariduslikku asutust: kultuuripaleed, klubi, lugemistuba, raamatukogu jne. Nõukogude külas on teostatud mitte ainult algkoolikohustus, vaid lahendatakse edukalt ka seitsmeaastase koolikohustuse teostamise ülesannet.

Kolhoosikord päästis valla küla töötavate hulkade loominguilise initsiatiivi, äratas nende võimed ja talendid. Silmapaistvate edusammude eest põllumajanduslikus tootmises on 1947.—1951. a. jooksul autasustatud ordenite ja medalitega ligikaudu 200 000 põllumajanduse alal töötajat, ligi 6000 inimesele on omistatud Sotsialistliku Töö Kangelase austav nimetus.

¹ J. Stalin, Leninismi küsimusi, Tallinn, 1952, lk. 471.

On muutunud kolhoosniku moraalne ja kultuuriline pale. Aruandekõnes partei XVII kongressil J. V. Stalin, üldistades toimunud muutusi nõukogude külas, märkis, et vana küla asemel, kirikuga kõige silmapaistvamal kohal, urädniku, papi ja kulaku majadega esiplaanil, talupoegade poollagunenud taredega tagaplaanil, astub uus küla oma ühiskondlike ja majanduslike ehitustega, oma klubidega, raadioga, kinoga, koolidega, raamatukogudega ja lastesõimedega, oma traktoritega, kombainidega, rehepeksumasinatega ja autodega. On kadunud vanad kulaku-ekspluaaterija, liigkasuvõtja-vereimeja, kaupmehe-spekulandi, isakese-urädniku silmapaistvad kujud. Nüüd on silmapaistvateks isikuteks kolhooside ja sovhooside, koolide ja klubide tegelased, vanemad traktoristid ning kombainerid, põllunduse ja loomakasvatuse brigadiirid, kolhoosiväljade parimad lööktöölised.

Seega on nõukogude ühiskonnas alatiseks likvideeritud sajanditepikkune vastandlikkus linna ja maa vahel.

«Pole kahtlust,» märgib seltsimees Stalin, «et kapitalismi ja ekspluaaterimissüsteemi hävitamisega, sotsialistliku korra kindlustumisega meie maal pidi kaduma ka huvide vastandlikkus linna ja maa vahel, tööstuse ja põllumajanduse vahel. Nii see ka toimus ... meie praegune sotsialistlik kord on juba likvideerinud pinna linna ja maa, tööstuse ja põllumajanduse vastandlikkuseks.»¹

Sotsialistlikus ühiskonnas on vastandlikkuse likvideerimine linna ja maa vahel sotsialismi põhilise majanduseaduse toime otsene tulemus, mille olulisteks joonteks ja nõueteks, nagu õpetab seltsimees Stalin, on kogu ühiskonna järjest kasvavate materiaalsete ja kultuuriliste vajaduste maksimaalse rahuldamise kindlustamine sotsialistliku tootmise pideva suurendamise ja täiustamisega kõrgeima tehnika baasil.

¹ J. Stalin, Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus, lk. 55—56.

SELTSIMEES STALIN OLULISEST ERINEVUSEST LINNA JA MAA VAHEL SOTSIALISMI TINGIMUSTES

Koos sotsialistliku tootmisviisi kindlustumisega tekkis teoreetiliselt ja praktiliselt ülitähtis uus probleem — probleem olulise erinevuse likvideerimisest linna ja maa vahel.

Üldistades sotsialistliku ülesehitustöö kogemusi ja kavandades kommunismi ülesehitamise teed, märkis kolhoosikorra looja seltsimees Stalin, et olulise erinevuse kaotamisel tööstuse ja põllumajanduse vahel, linna ja maa vahel on esmajärguline tähtsus kommunismi ülesehitamiseks.

Selle probleemi sügav uurimine ja teaduslik lahendamine seltsimees Stalini poolt omab äärmiselt tõsist tähtsust, selleks et kindlaks määrata sotsialistliku ühiskonna majandusliku poliitika joont linna ja maa, tööstuse ja põllumajanduse vastastikustes suhetes kommunismile ülemineku ajajärgul.

Milles seisab siis oluline erinevus tööstuse ja põllumajanduse, linna ja maa vahel meie sotsialistlikus ühiskonnas?

Seltsimees Stalin märgib, et oluline erinevus põllumajanduse ja tööstuse vahel tähendab «...kõigepealt ja peamiselt seda, et tööstuses on meil tootmisvahendite ja tootmise toodangu üldrahvalik omandus, kuna põllumajanduses on mitte üldrahvalik, vaid grupiline, kolhooslik omandus»¹.

Nagu teada, määrab antud ühiskonnas valitsev tootmisvahendite omandivorm valitsevate tootmissuhete iseloomu.

Sotsialistlik revolutsioon leiab kapitalistliku ühiskonna tingimustes eest kaks tootmisvahendite eraomanduse

¹ J. Stalin, Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus, lk. 59.

vormi — palgatöö ekspluateerimisel põhineva kapitalistide ja mõisnike kapitalistliku eraomanduse ja isiklikul tööl põhineva talupoegade ja käsitöölise väikese eraomanduse. Sotsialistlik ühiskond ei sea endale eesmärgiks kaotada omandust üldse, ta seab ülesandeks kaotada kodanliku omanduse. NSV Liidus on kujunenud välja ühiskondliku sotsialistliku omanduse moodustamise kaks viisi: kapitalistlik eraomandus muudeti üldrahvalikuks, riiklikuks, ekspluataatorlike klasside — linnas kapitalistide, maal mõisnike ja kulakute tootmisvahendite eksproprieerimise teel. Sealjuures läks eksproprieeritud kulakute vara maal kulakute kui klassi likvideerimise puhul kolhooside jagamatusse fondidesse. Talupoegade ja käsitöölise eraomandus, mis põhineb isiklikul tööl, muudeti ühiskondlikuks sotsialistlikuks kolhooslik-kooperatiivseks omanduseks väike-talupoegade tootmisvahendite vabatahtliku ühendamise alusel. Mõlemad need omandused on arenemise protsessis suurenenud mitmekordselt.

Järelikult areneb nõukogude sotsialistlik ühiskond ühiskondliku sotsialistliku omanduse alusel tema kahes vormis — riikliku (üldrahvaliku) ja kolhooslik-kooperatiivse (grupilise) vormi alusel. Need kaks omandivormi peegeldavad nõukogude sotsialistliku ühiskonna kahe põhilise sõbraliku klassi — tööliste ja kolhoositalurahva — liikumiste iseärasusi kommunismile.

Riiklik ja kolhooslik-kooperatiivne omandivorm on ühetüübilised oma sotsiaalse aluse poolest. Kuid nende vahel on olemas ka oluline erinevus. Nende põhiline erinevus seisab selles, et riiklik omandus on rahva ühisvaraks, samal ajal aga kolhooslikul omandusel on grupiline iseloom, ta on üksikute kollektiivide omanduseks.

Kahe sotsialistliku omandivormi iseärasused tingivad erinevusi meie nõukogude ühiskonna kahe klassi — tööliklassi ja talurahva seisundis ja samuti tervenisti omandivormidest sõltuvaid erinevusi produktide jaotamise vormides.

Kahele sotsialistlikule omandivormile vastab kaks tootmissektorit: riiklik ja kolhooslik. Riiklike ettevõtete tootmisvahendid ja tootmise produktioon on üldrahvalik omandus. Teisiti aga on asi kolhoosides.

Seltsimees Stalin avas sügavalt kolhooside ühiskondlikmajanduslikud iseärasused. Seltsimees Stalin ütleb, et kolhoos ei ole tavaline ettevõtte. Kolhoos töötab maal ja

harib maad, mis on NSV Liidus riiklikuks omanduseks. Põhilised põllumajandusliku tootmise riistad — masinad on koondatud traktorijaamadesse, mis kuuluvad Nõukogude riigile. Järelkult ei ole kolhoos põhiliste tootmisriistade valdaja. Samal ajal on kolhoos kooperatiivne ettevõtte, ta kasutab oma liikmete tööd ja jaotab tulud liikmete vahel normipäevade järgi. Sellepärast moodustab kolhoosides tootmise produktsioon erinevalt riiklikest ettevõtetest üksikute kolhooside omanduse, sest töö kolhoosides, nagu ka seemned, on nende oma, maa üle aga, mis on antud kolhoosidele põliseks kasutamiseks, otsustavad kolhoosid faktiliselt kui oma omandi üle, hoolimata sellest et nad ei või seda müüa, osta, rendile anda ega pantida. Kolhoosi toodangu — vilja, liha, või, juurvilja, puuvilla, suhkrupeedi jne. — üle otsustavad kui oma omandi üle kolhoosid. Tunduva osa sellest toodangust realiseerivad nad kaupade näol, ostu-müügi teel. Niiviisi tingib kahe põhilise tootmissektori — riikliku ja kolhoosliku — eksisteerimine vajaduse säilitada kaubatootmine ja kaubaringlus sotsialismi tingimustes.

Nende kahe sotsialistliku tootmissektori loomine etendas määratu suurt osa rahvamajanduse arendamisel, nendele omased uued, sotsialistlikud tootmissuhted aga olid selleks peamiseks ja otsustavamaks teguriks, mis määraski tootlike jõudude võimsa arenemise.

Meie praegused tootmissuhted vastavad täielikult tootlike jõudude kasvule ja viivad neid kiiretempoliselt edasi. Kuid tootmissuhete arenemine jääb ka sotsialismi tingimustes nii praegu kui ka edaspidi mõningal määral maha tootlike jõudude arenemisest. Selle tõttu tekivad vastuolud tootlike jõudude ja tootmissuhete vahel. «Sellepärast seisab juhtivate organite ülesanne selles, et õigeaegselt märgata kasvavaid vastuolusid ja õigel ajal tarvitusele võtta abinõud nendest jagusaamiseks, kohandades tootmissuhted tootlike jõudude kasvule.»¹

Kolhooslik omandivorm, nagu ka kaubatootmine ja kaubaringlus, märgib seltsimees Stalin, toob meie ühiskonnale kasu praegu ja toob kasu ka lähemas tulevikus. Me pole kaugeltki veel ära kasutanud suuri sotsialistliku tootmise kasvu võimalusi, mis peituvad põllumajanduslikus artel-
lis. Ühtlasi tuleb arvestada seda, et kommunismiga ei

¹ J. Stalin, Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus, lk. 144.

sobi kokku kaubatootmine ja kaubaringlus. Järelikult on ilmsed siit tulenevad vastuolud nõukogude ühiskonna edasilikumisel kommunismile.

Seltsimees Stalin õpetab, et niisugused majanduslikud nähtused, nagu grupiline, kolhooslik omandus ja temast täielikult tulenev kaubaringlus, hakkavad juba praegu ja edaspidi veelgi rohkem pidurdama meie tootlike jõudude võimsat arenemist, kuivõrd nad loovad tõkkeid kogu rahvamajanduse, eriti aga põllumajanduse täielikule hõlmamisele riikliku planeerimisega.

Juba praegu hakkavad kolhoosliku, grupilise omanduse kitsad raamid pidurdama uusima tehnika juurutamist ja laiaulatuslikku kasutamist. Nii näiteks kolhooside väikesed mõõdud pidurdasid põllumajanduse edasist varustamist uusima tehnikaga — võimsate linttraktoritega, iseliikuvate kombainidega jne. Hakkas vähenema toodang ühe traktori kohta, sageli aga muutus lihtsalt võimatuks uue tehnika kasutamine väikestes kolhoosides, muutus raskeks majandamise teaduslike meetodite juurutamine, tema igakülgne arenemine, maaviljeluse heinaväljasüsteemi omandamine.

Sotsialistlik ühiskond, avastanud õigeaegselt need kasvavad vastuolud, ühendanud kolhoosid, kohandas ajutiselt väikeste kolhooside tootmissuhted ja grupilise omanduse tootlike jõudude iseloomule. Väikeste kolhooside ühendamine aitas kaasa tootmissuhete täiustamisele ja avas suuremad võimalused tootlike jõudude arendamiseks sellesama kolhoosliku omandivormi raamides. Kuid elu näitab, et ühendamine ei suuda täielikult lahendada tekkivaid vastuolusid, kuivõrd püsib kolhooslik, grupiline omandus. Elektrienergia näiteks on kolhooside raamides kitsas. Elu tõstis päevakorda nõude ehitada kolhoosidevahelisi elektri- jaamu, kolhoosidevaheliste elektrijaamade ehitamine aga nõuab mitme kolhoosi ühiseid jõupingutusi. Looduse ümberkujundamine stalinliku plaani järgi, hiiglaslikud hüdrotehnilised ehitused ja kanalid, mis iseloomustavad meie maa tootlike jõudude võimsat arenemist, hakkavad üha tungivamalt nõudma põllumajanduses tootmissuhete tõstmist kõrgemale tasemele, ühtse, üldrahvaliku omanduse kindlustamist.

Kommunism eeldab kogu ühiskondliku tootmise produktsiooni — nii tootmisvahendite kui ka tarbimisesemetete — jaotamist kogu ühiskonna huvides. Sotsialismi tingimustes on tootmisriistade tootmine ja jaotamine üld-

rahvalik, riiklik. Teistsugune on olukord tootmisega ja tarbimisega tarbimissfääris kahe tootmissektori — riikliku ja kolhoosliku — eksisteerimise puhul. Toodangu üle, mis on toodetud riiklikes ettevõtetes, otsustab riik kui oma omanduse üle, kuna kolhoosliku toodangu üle kui oma omanduse üle otsustavad kolhoosid. Kolhooslik, grupiline omandus takistab kogu rahvamajanduse, eriti põllumajanduse täielikku hõlmamist üldriikliku planeerimisega.

Seltsimees Stalin avas eos ühiskonna majanduslikus arenemises tekkivad vastuolud kommunismi ülesehitamise protsessis ning näitas nende vastuolude kaotamise teed.

«Järelikult seisab ülesanne selles, et likvideerida need vastuolud kolhoosliku omanduse järkjärgulise muutmisega üldrahvalikuks omanduseks ja kaubaringluse asemel saaduste vahetuse korraldamisega — samuti järkjärguliselt.»¹

¹ J. Stalin, Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus, lk. 145—146.

LINNA JA MAA VAHEL VALITSEVA OLULISE ERINEVUSE KAOTAMISE TEEDE

Kommunistliku ühiskonna ülesehitamise ülesanne nõuab olulise erinevuse likvideerimist linna ja maa vahel, sest see erinevus hakkab kommunismi ehitamise protsessis takistama kogu ühiskonna tootlike jõudude tormilist arenemist.

Kolhoosliku omanduse tõstmine üldrahvaliku omanduse tasemele, kaubaringluse asendamine saadustevahetuse süsteemiga, kogu ühiskondliku tootmise produktsiooni hõlmamine üldrahvaliku planeerimisega ühiskonna huvides —, see on, nagu seltsimees Stalin õpetab, üks põhilistest eeltingimustest üleminekul kommunismile. Selle teostamine on lahutamatu seotud nii esimese eeltingimusega, mille järgi on vaja kindlalt tagada kogu ühiskondliku tootmise pidev kasv, kusjuures ülekaalus on tootmisvahendite tootmise kasv, — kui ka kolmanda eeltingimusega, mille järgi on vaja «... saavutada niisugune ühiskonna kultuuriline tõus, mis kindlustaks ühiskonna kõigile liikmeile nende füüsiliste ja vaimsete võimete igakülgse arenemise, et ühiskonna liikmeil oleks võimalik saada haridus, mis on küllaldane selleks, et saada ühiskonna arendamise aktiivseteks tegelasteks, et neil oleks võimalik vabalt valida elukutset, mitte aga olla olemasoleva tööjaotuse tõttu eluajaks mingi ühe elukutse külge aheldatud».¹

Seltsimees Stalin õpetab, et ainult pärast seda, kui kõik need eeltingimused üheskoos on täidetud, muutub töö ühiskonna liikmete silmis koormast esimeseks eluvajaduseks, hakatakse hindama ühiskondlikku omandust kui ühiskonna eksisteerimise vankumatut ja puutumatut alust,

¹ J. Stalin, Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus, lk. 146.

võib üle minna kommunistlikule vormelile — «igaühelt võimete kohaselt, igaühele tarviduste järgi». «See kujuneb põhjalikuks üleminekuks ühelt majanduselt, sotsialismi majanduselt, teisele, kõrgemale majandusele, kommunismi majandusele.»¹

Vajadus tõsta kolhooslik omandus üldrahvaliku omanduse tasemele ja kaubaringlus asendada järkjärgulise saadustevahetusega on tingitud tootlike jõudude tormilisest kasvust kommunismile ülemineku protsessis, sotsialismi põhilise majandusseaduse ja seaduse, mille järgi tootmissuhted peavad tingimata vastama tootlike jõudude iseloomule, nõudeist.

Seltsimees Stalin märgib, et uued tootmissuhted on peamiseks ja otsustavaks jõuks, mis määravad tootlike jõudude võimsa edasiarenemise. Sellest tekibki vajadus tõsta kolhooslik omandus üldrahvaliku omanduse tasemele, sest omandus on tootmissuhete alus.

Kommunismi ülesehitamine viib kahe põhilise tootmis-sektori — riikliku ja kolhoosliku — asemel ühtse kõikehõlmava sektori loomisele; toimub kolhoosliku omanduse muutumine üldrahvalikuks omanduseks. Ja see tähendabki olulise erinevuse likvideerimist linna ja maa vahel.

J. V. Stalin töötas igakülgset välja abinõud kolhoosliku omanduse tõstmiseks üldrahvaliku omanduse tasemele. Mõned seltsimehed arvasid, et ühtse üldrahvaliku omandivormi loomiseks on vaja kolhooslik omand natsionaliseerida. Seltsimees Stalin näitas, et kolhoosliku omandi natsionaliseerimise tee, kolhoosliku sektori riikliku sektori poolt lihtsa neelamise tee ei ole õige ega ole absoluutselt vastuvõetav, sest kolhooslik omand on sotsialistlik omand ja sellega ei või kuidagi nii ümber käia nagu kapitalistliku omandiga.

Arendades Engelse tuntud seisukohta natsionaliseerimisest kui üldrahvaliku omanduse loomise esialgsest vormist, näitab seltsimees Stalin, et see vorm on kõige arusaadavam, kuid on ikkagi ainult üldrahvaliku omanduse loomise esialgne vorm. Ühiskonna järgnevas arenemises ei ole üldrahvaliku omanduse loomise niisugune tee sugugi parim. Pealegi hiljem, sotsialismi tegevussfääri laienedes enamikule maailma maadele sureb riik välja ja seoses

¹ J. Stalin, Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus, lk. 148.

sellega langeb muidugi täielikult ära üksikute isikute ja gruppide vara riigi omandiks üleandmise küsimus.

Seltsimees Stalin näitas kätte teise tee, kuidas kolhooslikku omandust tõsta üldrahvaliku omanduse tasemele. On vaja, õpetab seltsimees Stalin, «... järkjärguliste üleminekutega, mida teostatakse kasuga kolhoosidele ja järelikult kasuga kogu ühiskonnale, tõsta kolhooslik omandus üldrahvaliku omanduse tasemele, kaubaringlus aga, samuti järkjärguliste üleminekutega, asendada saaduste vahetamise süsteemiga, et keskvoim või mingi muu ühiskondlik-majanduslik keskus saaks hõlmata kogu ühiskondliku tootmise produktsiooni ühiskonna huvides».¹

Ühtse üldrahvaliku majandusliku organi loomine on tähtsaks vahendiks kolhoosliku omanduse tõstmisel üldrahvaliku omanduse tasemele, olulise erinevuse likvideerimisel linna ja maa vahel, ühtse üldrahvaliku sektori loomisel. Seltsimees Stalin valgustab selle organi loomise küsimust oma teoses «Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus». Selle organi funktsioonid, nagu järeldub seltsimees Stalini teosest, hakkavad pidevalt kasvama ja muutuma, alustades meie maa kogu tarbimisliku toodangu arvestamisega, aja jooksul aga ka toodangu jaotamisega saaduste vahetamise teel, kaasa arvatud kogu ühiskondliku tootmise produktsiooni täielik hõlmamine ühiskonna huvides.

Kolhoosliku omanduse tõstmine üldrahvaliku omanduse tasemele on lahutamatu seotud kogu ühiskondliku tootmise edasise võimsa kasvuga. Üleminekuks kommunismile, õpetab seltsimees Stalin, on vaja kogu ühiskondliku tootmise pidevat kasvu, kusjuures ülekaalus on tootmisvahendite tootmise kasv, ilma milleta on võimatu teostada laiendatud taastootmist tööstuses ja põllumajanduses, on võimatu saavutada saaduste küllust.

Olulise erinevuse likvideerimine linna ja maa vahel eeldab põllumajandusliku tootmise pidevat kasvu ja täiustamist, põllumajanduse tehnilis-materiaalse baasi tohutu suurt edasiarenemist. Viies viie aasta plaan tähendab uut suurt sammu edasi selle ülesande lahendamisel: viiakse lõpule kõigi põhiliste põllutööde mehhaniseerimine kolhoosides ja arendatakse laialdaselt palju jõukulu nõudvate tööde mehhaniseerimist teistes põllumajandusharudes.

Uued suurejoonelised perspektiivid avanevad põllumajan-

¹ J. Stalin, Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus, lk. 143.

dusele looduse ümberkujundamise stalinliku plaani elluviimisega, hiiglasuurte hüdroelektrijaamade ja niisutussüsteemide ehitamisega, üleminekuga uuele niisutussüsteemile, sookuivendustööde arendamisega Valgevenes, Baltimaades ja teistes mittemustmullavööndi rajoonides. Kolhoosiküla üldine elektrifitseerimine, kolhoosliku tootmise kompleksse mehhaniseerimise lõpuleviimine, maaviljeluse heinaväljasüsteemi rakendamine, arvestades rajoonide iseärasusi, subtroopiliste kultuuride uute rajoonide loomine, uute niisutatavate ja mitteniisutatavate puuvillakasvatuse rajoonide loomine, nuum-lihaloomakasvatuse ja peenvilla- ning karakulllamba kasvatuse baaside loomine — kõik see, mida teostatakse kommunismi ehitamise stalinliku suure plaani järgi, loob reaalsed eeldused põllumajanduse ennenägematuks õitsenguks ja on praktiliseks sammuks olulise erinevuse ületamisel linna ja maa vahel, tööstuse ja põllumajanduse vahel.

Kommunismi materiaalse baasi ülesehitamise grandiosse plaani edukas täitmine põllumajanduses nõuab riiklike ettevõtete ja paljude tuhandete kolhooside ühiseid jõupingutusi ning viib riikliku omanduse osatähtsuse edasisele tugevnemisele kolhoosikorra kindlustamisel. Tekivad paljud uued riiklikud ühendused kolhooside tootmisalaseks abistamiseks: elekter-traktorijaamad, rajoonilised riiklikud energeetikasüsteemid ja teised.

Marksismi klassikud tõstsid juba palju aastaid tagasi üles küsimuse riikliku omanduse osatähtsusest kooperatiivse tootmise arendamisel kommunismile ülemineku tingimustes.

Engels oma kirjas Bebelile kirjutas: «Et kommunistlikule majandusele ülemineku tingimustes tuleb meil laialatuslikult rakendada vahelülina kooperatiivset tootmist, — selles ei ole Marx ega mina kunagi kahelnud. Kuid asi tuleb nii korraldada, et ühiskond — järelikult esialgu riik — reserveeriks endale tootmisvahendite omanduse ja seega kooperatiivse ühistu erahuvid ei võtaks võimust kogu ühiskonna huvide üle tervikuna.»¹

Loovalt arendades neid marksistlikke seisukohti, töötasid Lenin ja Stalin nad välja kooperatsiooni plaanis ja kollektiviseerimise teoorias. Stalini geenius avastas põllumajandusliku artelli ja traktorijaamad, milledes on õnnestunud ühendatud talupoegade kooperatiivsete ühingute

¹ K. Marx ja F. Engels, Teosed, XXVII kd., lk. 524 (v. k.).

isetegevus, kusjuures riik säilitab kõige otsustavamad tootmisvahendid põllumajanduses. Traktorijaamad olid küla sotsialistliku ümberkujundamise tugipunktideks.

Tööstuse võimsa tõusu alusel kasvab sotsialismilt kommunismile ülemineku ajajärgul vääramatult riikliku (üldrahvaliku) omanduse osa kolhoosliku tootmise arenemises. Põllumajandusliku tootmise kasvu ja täiustamise allikas peitub kaasaegses tehnikas, millega sotsialistlik tööstus põllumajandust varustab. Põhiliste põllumajanduslike tootmisriistade koondamine riigi kätte, traktorijaamade kätte, märgib seltsimees Stalin, on ainukeseks vahendiks, kuidas kindlustada kolhoosliku tootmise kasvu kiiret tempot.

Juhtides tähelepanu tõsistele teoreetilistele vigadele, mis esinesid seltsimeestel Saninal ja Venžeril, kes tegid ettepaneku müüa kolhooside omandiks põhilised tootmisriistad, näitas seltsimees Stalin, et see viiks selleni, et «...kolhoosid muutuksid põhiliste tootmisriistade omanikeks, s. o. nad satuksid erandlikku olukorda, milles ei ole meie maal ükski ettevõtte...»¹. See võiks ainult eemaldada kolhooslikku omandust üldrahvalikust omandusest, laiendada kaubaringluse mõjusfääri ja pidurdada meie edasiliikumist kommunismile.

Oma teoses näitas seltsimees Stalin, et kaasaegne masinatehnika võib kõigile kolhoosidele olla kättesaadav ainult üldrahvaliku omandivormina. «Asi seisab siin mitte ainult tehnikas üldse, vaid selles, et tehnika ei või seista paigal, ta peab kogu aeg täiustuma, et vana tehnika peab rivist välja langema ja asenduma uuega, uus aga — kõige uuemaga. Ilma selleta pole mõeldav meie sotsialistliku põllumajanduse arenemine tõusvas joones, pole mõeldavad ei suured saagid ega põllumajandussaaduste küllus.»² Näiteks juba käesoleval ajal toimub üha laiaulatuslikumalt vananenud ratastraktorite asendamise protsess täiuslikumate lint- ja diiseltraktoritega. Ainult riik võib võtta enda kanda põllumajanduse tehnilise varustamise ja vanade masinate uutega asendamise miljarditesse ulatuvad kulud.

Tootmisvahendite riikliku omanduse osatähtsuse edasine

¹ J. Stalin, Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus, lk. 194—195.

² Sealsamas, lk. 192—193.

tõstmine kõigis põllumajandusharudes on tähtis ülesanne. Ilma selleta ei ole mõeldav kolhoosliku omanduse tõstmine üldrahvaliku omanduse tasemele.

Riikliku omanduse osatähtsuse tugevdamine kolhooslikus tootmises eeldab kolhooside ühismajapidamise pidevat kasvu. Eriti suur tähtsus on kolhooside jagamatute fondide suurendamisel ja nende materiaalsel avaldumisel majandushoonete, töö- ja produktiivloomade, põllumajandusliku inventari, transpordivahendite, kolhoosi elektri- jaamade, mitmeaastaste istanduste jne. näol.

Põhilistes tootmisfondides on eriti suur osatähtsus kolhoosliku omandi neil fondidel, mis on seotud põllumajanduse loomakasvatuse haruga. Töö- ja produktiivloomad, samuti kolhoosiehitused võtavad enda alla üle $\frac{3}{4}$ kolhooside kõigist põhilistest tootmisfondidest. Loomakasvatuse probleemi edukas lahendamine ei ole mõeldav kolhoosliku omandi selle liigi edasise kiire kasvuta.

Käsitledes kolhoosliku omanduse üldrahvaliku omanduse tasemele tõstmise küsimusi, jätavad mõned seltsimehed täiesti silmapaari vahele hoolitsuse kolhooside jagamatute fondide kasvu ja suurendamise eest. See on väär. Kolhoosikorra edasiarendamine on tihedalt seotud jagamatute fondide suurendamisega ja nende materiaalse avaldumisega kolhooside põhilistes tootmisfondides, kolhoosliku omanduse selle vormi kasvuga. Kolhooside rikkalikud kogemused tõestavad täielikult seda seisukohta. ÜK(b)P Keskkomitee pleenumi, mis toimus 1947. aasta veebruaris, ja NLKP XIX kongressi otsused seavad kolhoosi ehitustöö tähtsamaks ülesandeks kolhooside ühiskondliku omandi suurendamise.

Partei hoolitseb pidevalt jagamatute fondide kasvu ja suurendamise ning nende õige, esmajärjekorras tootmisvajadusteks kasutamise eest. Tuleb märkida, et meie ajakirjanduses olid käibel üksikute autorite ekslikud avaldused, kes lähenesid kolhoosi ehitustöö küsimusele tarbimisvajaduste seisukohalt, väites, et kolhooside arenemise põhilüliks on agrolinnade loomine, laiaulatuslik kultuuri- ja elutarbeliste ehituste rajamine. See väär lähenemine tarbija seisukohalt leidis aset ka kolhooside ehitustöö praktikas. Partei võttis õigeaegselt tarvitusele abinõud säärase ebaõigete tendentside ületamiseks ja juhtis tähelepanu sellele, et peamine kolhooside ehitustöös on tootmisülesanded. Mis aga puutub elutarbelistesse ülesannetesse, siis

saab neid lahendada ainult ühiskondliku tootmise igakülgse arendamise baasil.

Olulise erinevuse likvideerimine linna ja maa vahel eeldab inimese igakülgset arenemist, kes on sügavalt läbi imunud kommunistlikust teadvusest. Inimene on peamine tootlik jõud. Selleks, et omandada võimsat tehnikat, kindlustada põllumajandusliku tootmise tormiline kasv, on vaja arendada inimeste võimeid, luua kvalifitseeritud kaader, kes valdab tehnikat ja agrotehnilist teadust.

Partei ja valitsus teevad määratu suurt tööd traktori- jaamade ja kolhooside juhtiva kaadri, mehhaniseerijate kaadri ja masskaadri ettevalmistamisel, esmaklassilise tehnikaga ja eesrindliku agrobioloogilise teadusega relvastatud uut tüüpi talupoja kasvatamisel.

Olulise erinevuse likvideerimine linna ja maa vahel on lahutamatult seotud kogu ühiskonna kultuurilise kasvuga, mis kindlustab linna ja maa töötajatele nende füüsiliste ja vaimsete võimete igakülgse arenemise, tõsise muudatuse praeguses töö olukorras; see on seotud ühiskonna- liikmete materiaalse heaolu edasise tõusuga.

SAADUSTE VAHETAMISE OSA KOLHOOSLIKU OMANDUSE TÕSTMISEL ÜLDRAHVALIKU OMANDUSE TASEMELE

Töötades välja kolhoosliku omanduse üldrahvaliku omanduse tasemele tõstmise abinõusid, juhtis seltsimees Stalin tähelepanu saadustevahetusele, mis etendab selles suurt osa. Saaduste vahetamine muutub kaasaegsel etapil peamiseks vahendiks, otsustavaks lüliks tootmissuhete täiustamisel külas, järelikult ka kogu ühiskonnas.

Et õigesti mõista kolhoosliku omanduse üldrahvaliku omanduse tasemele tõstmise teid, tuleb silmas pidada, et kolhooslik omand on esindatud mitte ainult jagamatute fondidega ja nende materiaalse avaldumisega põhiliste tootmiskolhooside näol, vaid peamiselt iga aasta taastoodetava ning jaotatava kolhoositoodanguga. 1937. aastal moodustas kolhoositoodang kolm viiendikku põllumajanduse kogutoodangust ja 1950. aastal kasvas ta veelgi rohkem.

Kolhoosliku omanduse põhiliseks ja absoluutselt domineerivaks osaks on kolhoositoodang. Tunduv osa sellest toodangust lülitatakse kaubaringluse süsteemi. Just sellest küljest tulebki arendada tööd kolhoosliku omanduse tõstmiseks üldrahvaliku omanduse tasemele.

«Et tõsta kolhooslik omandus üldrahvaliku omanduse tasemele, on tarvis kolhoosliku tootmise ülejäägid välja lülitada kaubaringluse süsteemist ja lülitada nad riikliku tööstuse ja kolhooside vahelise saadustevahetuse süsteemi. Selles on asja tuum.»¹

Seltsimees Stalin näitas, et saadustevahetuse võrsed on olemas põllumajandussaaduste tänapäeva «kaubastamise» näol ja püstitas ülesande, et organiseerida neid saaduste

¹ J. Stalin, Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus, lk. 199.

vahetamise võrseid kõigis põllumajandusharudes ja arendada nad laialdaseks saaduste vahetamise süsteemiks, nii et kolhoosid saaksid oma toodangu eest mitte ainult raha, vaid peamiselt vajalikke tooteid.

Saadustevahetus on kahe tootmissektori majanduslike sidemete täiuslikem vorm. Asendades kaubaringlust kahe sotsialistliku sektori vahel, võimaldab ta koondada riigi kätte kolhoosliku toodangu suuri hulki, võimaldab hõlmata kolhoosliku tootmise produktsiooni üldrahvaliku planeerimisega.

Saadustevahetus toob kasu kolhoosidele, järelikult aga ka riigile. Kolhoosid, kellel on riigiga sõlmitud kaubavahetuse («kaubastamise») lepingud, saavad võrratult suuremat tulu kui kolhoosid, kellel ei ole niisuguseid lepinguid. Näiteks toorpuuvilla müügilepingu sõlmimisel ja täitmisel «kaubastatakse» rohkem kui kolmandiku ulatuses tema väärtusest, s. o. kolhoos saab riigilt peale raha mitmesuguseid kaupu: nisu, õlikooke, samuti riidekaupu, taimeõli jne. madalama hinnaga, kui seda on riiklik jaehind.

Usbeki NSV Andižani oblasti Stalini-nimeline kolhoos sai antud toorpuuvilla eest saaduste vahetamise korras 1951. aastal 15 870 tsentnerit nisu, 16 989 kilogrammi taimeõli, 2937 kilogrammi teed, 21 232 kilogrammi vatti, 849 tsentnerit õlikooke, 97 658 meetrit puuvillast riidet. Sealjuures, saades nisu ja õlikoogid madalama hinnaga, kui seda on riiklik jaehind, moodustas kolhoosi majanduslik tulu väljalaske- ja jaehindade hinna vahe arvel mitusada tuhat rubla.

Linakiu eest antakse vastu-«kaubastamise» korras nisu, puuvillast ja linast riidet üldkokkuvõttes varumishinna kogu summa eest.

Kalinini oblasti Kašinski rajooni kolhoosi «Krasnõi Putilovets» esimees A. Belov ütleb: «Linakasvatus annab mitte ainult hulk raha, vaid ka palju vajalikke saadusi. «Kaubastamise» korras me saame riigilt palju nisu ja taimeõli. Linasaagi praeguse taseme juures annab riik kolhoosile raha eest lina «kaubastamise» korras niisuguse hulga nisu, mis võrdub sajapuudalisele saagile lina iga külvihektaari kohta»¹. Tuleb märkida, et nisu ja taimeõli antakse lina andjatele madalama hinnaga, kui seda

¹ «Sotsialistitšeskoje Zemledelije», 29. oktoobril 1952. a.

on jaehind, mille tagajärjel kolhoos saab antud kiulina iga tonni kohta tulu kuni 750 rubla.

Suhkrupeedi eest antakse saaduste vahetamise korras suhkrut, Usbeki NSV rajoonides aga ka nisu ja taimeõli.

Päevalille kultuuri näites võib näha saaduste vahetamise võrseid kultuuride alal, mis laekuvad riigile kohustuslike müüginormide korras. Kolhoosidele, kes annavad päevalille, antakse vastukaubastamise näol iga tsentneri päevalilleseemnete eest 1 kilogramm taimeõli ja 6 kilogrammi õlikooke madalama hinnaga, kui seda on jaehind, mille tagajärjel kolhoos saab antud seemnete iga tsentneri kohta majanduslikku tulu 18—22 rubla.

Tänapäeva «kaubastamise» ulatus moodustab keskmisest varumishinnast toorpuuvilla osas üle kolmandiku, tubaka ja suhkrupeedi osas 20—30% jne., ülejäänud osa eest saavad kolhoosid raha. Laialdane saadustevahetuse süsteem eeldab, et kolhoosid saavad antava toodangu eest mitte ainult raha, vaid peamiselt neile vajalikke tooteid. Käesoleval ajal on saadustevahetuse võrseid olemas peamiselt tooraineks kasutatavate kultuuride alal, mida riik saab kolhoosidelt kontraheerimislepingute ja kohustuslike müüginormide korras.

Sedamööda, kuidas areneb saadustevahetus, laieneb ta kõigile majandusharudele, tema majandusliku tulu osaliseks saavad aga kogu kolhoositalurahvas, meie maa kõik kolhoosid. Seega lülitatakse saadustevahetuse süsteemi kaudu kolhooside peamine omand, kolhoosliku tootmise produktsioon, üldrahvaliku planeerimise süsteemi.

Saadustevahetuse probleem — see on kahe sotsialistliku tootmissektori vastastikuste uute majanduslike suhete probleem nende liikumises kommunismile. Saaduste vahetamine peab asendama kaubaringlust kahe sektori vahel, hõlmama kolhoositoodangu kõik ülejäägid, mis lähevad turule ja lülituvad kaubaringluse süsteemi. Seoses sellega tuleb vaadelda, millest koosnevad kolhoositoodangu ülejäägid ja kas kõik ülejäägid lülituvad kaubaringluse süsteemi.

Mõned majandusteadlased arvavad, et ülejäägid on ainult need kolhoosliku tootmise produktid, mida müüakse kolhoositurul. Kolhoositoodangu ülejäägid aga, mis kolhoosid müüvad riigile riikliku varumise korras, ei ole nende majandusteadlaste arvates kaubad. Need seltsi-

mehed jätavad silmapaari vahele, et kolhoositurg avati kaubakäibe täiendava kanalina. Põhilised kaubasidemed riigi ja kolhooside vahel toimuvad käesoleval ajal riikliku varumise joonel — lepingute, kohustuslike müüginormide ja riikliku kokkuostu näol. Kolhoositoodangu realiseerimise kaubalise vormi hulka kuulub samuti selle müümine kolhoositurul. Teatavasti läheb kolhoositurule kolhoositoodangust tühine osa ja kahe sektori põhilised kaubasidemed toimuvad mitte kolhoositurul joonel, vaid riikliku varumise kui linna ja maa vahelise organiseeritud kaubakäibe vormi joonel.

Kolhoosliku tootmise ülejääkide hulka kuulub samuti naturaaltasu traktorijaamade töö eest, kuigi see pole kaubavahetuse vormiks kahe sektori vahel. See kujutab endast kolhoosides riiklike masinatega tehtud töö hüvitamist. Siin ei ole ostu-müüki, pole kauba- ja raharinglust. Siin toimub kahe tootmissektori tegevuse vastastikune vahetus, kuid omapärasel vormis.

Mainitud ekslik vaade, mis käsitleb kolhoosliku tootmise ülejääke ainult kolhoositurul realiseeritava toodanguna, viib paratamatult järeldusele, et «kaubastamisele» peab kõigepealt kuuluma just see kolhoositoodangu osa. Praktikas sünnitaks säärane seisukoht paratamatult väikekoodanlike tendentsel kolhoosides ja viiks põllumajandus-saaduste riikliku varumise nurjaajamisele.

Suurema osa oma toodangu ülejääkidest müüvad kolhoosid riikliku varumise korras. Just see kolhoositoodangu osa, mis läheb kaubaringlusele, tuleb esimeses järjekorras asendada järk-järgult saaduste vahetamisega. Õigesti organiseeritud saaduste vahetamine riikliku sektori ja kolhooside vahel viib paratamatult kaubaringluse ahendamisele ka kolhoositurul, sest nii kolhoosidel kui ka kolhoosnikutel on majanduslikult tulusam müüa kolhoositoodangu kõik ülejäägid riigile ja saada soodustatud hindadega neile vajalikke tooteid.

Arusaadavalt ei saa sellist grandioosset üritust ühe korraga teostada. Selleks on vaja linna poolt maale antava tööstusliku toodangu tohutut suurendamist.

Seltsimees Stalin juhib tähelepanu sellele, et saaduste vahetuse süsteemi tuleb rakendada erilise kiirustamiseta, vastavalt linnatoodete kogunemisele. «Kuid rakendada tuleb seda järjekindlalt, kõhklemata, samm-sammult ahen-

dades kaubaringluse mõjusfääri ja laiendades saaduste vahetamise mõjusfääri.»¹

Saadustevahetuse võrsete arendamine laiaulatuslikumaks süsteemiks on võimatu ilma kogu ühiskondliku tootmise ja eelkõige tööstusliku tootmise tohutu kasvuta. Saadustevahetus nõuab, ütleb seltsimees Stalin, linna poolt maale antava toodangu hiiglaslikku suurendamist. Tööstuse ja põllumajanduse kiire tõus on saadustevahetuse arendamise tähtsamaks tingimuseks. Partei XIX kongress määras oma otsustes kindlaks tööstuse ja põllumajanduse uue suure kasvu. Partei XIX kongressi direktiividega NSV Liidu arendamise viienda viie aasta plaani kohta on kindlaks määratud tööstuse kasv 1955. aastaks 1950. aastaga võrreldes ligikaudu 70% võrra, ja samuti põllumajanduse toodangu tunduv kasv. Sellega luuakse vajalikud tingimused saaduste vahetamise edasiseks arendamiseks.

Linna poolt maale antava tööstustoodete kasv, kusjuures samal ajal kasvab ka kolhooside toodang, annab võimaluse pidevalt laiendada saaduste vahetamise sfääri riikliku tööstuse ja kolhooside vahel. Saadustevahetuse arendamine võimaldab koondada riigi kätte suuri kolhoositoodangu hulki, kõik tema ülejäägid, hõlmata kolhoosliku tootmise produktsiooni üldrahvaliku planeerimisega. «Nii-sugune süsteem, ahendades kaubaringluse mõjusfääri, kergendab üleminekut sotsialismilt kommunismile. Peale selle annab ta võimaluse lülitada kolhooside peamist omandit, kolhoosliku tootmise produktsiooni, üldrahvaliku planeerimise üldisse süsteemi.

See ongi meie tänapäeva tingimustes reaalseks ja otsustavaks vahendiks kolhoosliku omanduse tõstmisel üldrahvaliku omanduse tasemele.»²

*

Ühtse üldrahvaliku omanduse, ühtse tootmisesektori kindlustumine tähendab olulise erinevuse likvideerimist linna ja maa vahel, tööstuse ja põllumajanduse vahel. Kuid see ei tähenda veel, et sellega on ühtlasi likvideeritud igasugune erinevus tööstuse ja põllumajanduse vahel.

¹ J. Stalin, Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus, lk. 200.

² Sealsamas, lk. 200.

Mõned majandusteadlased arvasid väärtalt, et linna ja maa vahelise vastandlikkuse kaotamine tähendab iga-suguse erinevuse kaotamist nende vahel, sealhulgas ka tööstusliku ja põllumajandusliku töö vahel olemasoleva erinevuse kaotamist; olulisi erinevusi linna ja maa vahel aga käsitasid nad kui endise vastandlikkuse jäänu-seid. Seltsimees Stalin näitas säärase ettekujutuste ebaõigsust.

Seltsimees Stalin oma geniaalses teoses toob esile kaht laadi erinevusi linna ja maa vahel, tööstuse ja põlluma-janduse vahel: esiteks olulise erinevuse, mis on seotud sotsialistliku omanduse kahe vormi olemasoluga, millest oli jutt ülalpool; teiseks ebaolulised erinevused, mis on seotud selle asjaoluga, et põllumajandus on eriline toot-mise sfäär, kus töötingimused erinevad nüüd ja edaspidigi töötingimustest tööstuses.

Viimaste, põllumajandusest täiesti kõrvaldamatute iseärasuste olemasolust kirjutasid korduvalt marksismi klassikud. V. I. Lenin teoses «Agraarküsimus ja «Marxi arvustajad»» näitas, et põllumajanduses on olemas iseärasused, mis on absoluutselt kõrvaldamatud. Need iseärasused seisavad kõigepealt selles, et siin võtavad tootmisprot-sessist osa looduslikud protsessid ja bioloogilised tegurid. Marx ütles «Kapitalis»: «Taastootmise majanduslik prot-sess, ükskõik missugune ka oleks tema spetsiifiline ühis-kondlik iseloom, põimub alati läbi selles harus (põllumajan-duses) taastootmise loodusliku protsessiga.»¹ Põllumajandus-lik tootmine on ühtlasi bioloogiline tootmine. Seoses sellega omandab erilise tähtsuse teaduse osa tööprotsessis, loodus-jõudude üle valitsemises, nende alistamises ja kasutamises kommunistlikuks ehitustöök. Mitšuurinlik agrobiolo-giline teadus on võimsaks tööriistaks taime- ja loomariigi tunnetamisel ja muutmisel. Selle tundmaõppimine põllu-majandusala töötajate poolt omandab üha suurema täht-suse. Vastavalt tehnilisele progressile ja mehhaniseerimise taseme tõusule muutuvad palju jõukulu nõudvad tööd põllumajanduses üha kergemaks ja põllumajanduslik töö baseerub ümber loovale agro- ja zootehnikale.

V. I. Lenin näitas samuti, et seoses põllumajanduse ise-ärasustega «... ei saa mehhaniseeritud suurtööstust põllu-majanduses kunagi iseloomustada k õ i k need jooned, mis

¹ K. M a r x, Kapital, II kd., 1950, lk. 358 (v. k.).

tal on tööstuses»¹. Põllumajanduses näiteks kujunevad erilised tingimused masinate rakendamiseks, sest tööperiood ja tootmisperiood ei lange siin ühte. Masina tööprotsessile põllumajanduses mõjuvad looduslikud ja bioloogilised tegurid; sellepärast peab masinasüsteem põllumajanduses olema seotud agrotehnikaga. Masinad on põllumajanduses ruumilises liikumises jne. Seoses põllumajandusliku tootmise hooajalisusega ja teiste tema spetsiifiliste iseärasustega luuakse erilised tingimused põllumajanduslikuks tööks.

Marxi, Engelsi, Lenini seisukohad põllumajanduse iseärasuste kohta leidsid edasiarendamist seltsimees Stalini teoses. Tema tõi esile nende põllumajanduse ja tööstuse vahel olemasolevate erinevuste sisu ja näitas, et nendel on ebaoluline iseloom kui erinevustel, mis tulenevad mitmesuguste rahvamajandusharude erinevatest töötingimustest.

«Tööstuse ja põllumajanduse vahel olemasoleva olulise erinevuse kaotamine ei saa viia sellele, et nende vahel kaoks igasugune erinevus. Teatav erinevus,» näitab seltsimees Stalin, «kuigi ebaoluline, jääb kahtlemata seetõttu, et töötingimused tööstuses ja põllumajanduses on erinevad.»²

Olulise erinevuse likvideerimine linna ja maa vahel, tööstuse ja põllumajanduse vahel on läbiviidav ainult töölisklassi juhtimisel, kusjuures sotsialistlikul tööstusel on juhtiv osa.

Kapitalism on loonud oma kodanliku linnatüübi luksuslike kvartaalidega kesklinnas ja urgastega linnaservadel. Vastandlikkuse kaotamine linna ja maa vahel ei viinud sugugi «suurte linnade hävingule», nagu sellest kirjutas F. Engels, vaid uue sotsialistliku linnatüübi tugevdamisele ja arendamisele. Olulise erinevuse likvideerimine linna ja maa vahel ei tähenda samuti suurte linnade likvideerimist. Kommunistliku ehitustöö käigus suured linnad ei hävi, vaid tekivad veel uuedki suured linnad, kasvab veelgi sotsialistlike linnade kui suurima kultuuri tõusu keskuste osatähtsus, mis eksisteerivad «...mitte ainult kui suure tööstuse keskused, vaid ka kui põllumajandus-saaduste töötlemise ja toiduainetetööstuse kõigi harude

¹ V. I. Lenin, Teosed, 5. kd., 1951, lk. 118.

² J. Stalin, Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus, lk. 61.

võimsa arenemise keskused. See asjaolu,» näitab seltsimees Stalin, «hõlbustab meie maa kultuurilist õitsengut ning tasandab maa ja linna elutingimused.»¹

Koondades kõige eesrindlikuma tööstustehnika, teaduse ja kunsti suurimad saavutused, on sotsialistlik linn, järelikult aga ka NSV Liidu töölisklass, juhtivaks jõuks meie maa arenemisel kommunismile.

Kolhoosliku omanduse tõstmine üldrahvaliku omanduse tasemele muudab kolhoositalurahva ühiskondliku seisundi, likvideerib tema kui klassi, kes toetub sotsialistlikule grupilisele, kolhooslikule omandusele, erinevuse töölisklassist, kes on seotud üldrahvaliku omandusega.

Seltsimees Stalini poolt probleemi igakülgne läbitöötamine linna ja maa vahelise vastandlikkuse kaotamisest, samuti tööstuse ja põllumajanduse vahelise olulise erinevuse likvideerimisest, küsimuse läbitöötamine kolhoosliku omanduse üldrahvaliku omanduse tasemele tõstmise abinõudest on uueks hindamatuks panuseks marksistlikku poliitilisse ökonoomiasse, see relvastab nõukogude inimesi kommunismi ehitamise konkreetsete teede tundmisega.

¹ J. Stalin, Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus, lk. 57.

SISUKORD

Kapitalism süvendab vastandlikkust linna ja maa vahel	4
Sotsialism likvideeris vastandlikkuse linna ja maa vahel	14
Seltsimees Stalin olulisest erinevusest linna ja maa vahel sotsialismi tingimustes	20
Linna ja maa vahel valitseva olulise erinevuse kaotamise teed .	25
Saaduste vahetamise osa kolhoosliku omanduse tõstmisel üld- rahvaliku omanduse tasemele	32

Toimetaja J. Seiental.
Tehniline toimetaja T. Mitt.
Korrektorid A. Tihane ja N. Kruglova.

Ladumisele antud 26. V 1953. Trükkimisele antud 2. VII 1953. Trükiarv
10 000. Paber 54:84, $\frac{1}{16}$. Trükipoognaid 2,5. Formaadile 60:92 kohaldatud
trükipoognaid 2,05. Arvutuspoognaid 2,04. MB-09211. Trükikoda
„Kommunist“, Tallinn, Pikk tän. 2. Tellimise nr. 2722.

На эстонском языке.

Hind 40 kop.

40 kop.

A
19634

5191566

TÜ RAAMATUKOGU

1 0300 00519156 6